

Juridiska fakultetsstyrelsen
Universitetslektor Karol Nowak
Universitetslektor Christoffer Wong

Justitiedepartementet

Remiss: Tilläggsprotokoll 16 till Europakonventionen (Ds 2023:7)

Ju2023/00775

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av universitetslektorerna Karol Nowak och Christoffer Wong.

Förslaget

I promemorian föreslås att riksdagen godkänner tilläggsprotokoll 16 och antar vissa ändringar i lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Genom ändringarna kommer tilläggsprotokollet att gälla som svensk lag.

Det föreslås vidare att riksdagen antar en ny lag om rådgivande yttrande från Europadomstolen. Den nya lagen innebär att Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen, Mark- och miljööverdomstolen i egenskap av sista instans, Svea hovrätt i egenskap av sista instans i hyresmål, Migrationsöverdomstolen och Arbetsdomstolen får rätt att begära rådgivande yttranden från Europadomstolen.

Bedömning av förslaget

Förslaget ligger väl i linje med den s.k. subsidiaritetsprincipen vilken bland annat för med sig att det i första hand ankommer på svensk domstol att göra en bedömning av Europakonventionens tillämpning nationellt. Konventionen är sedan 1995 svensk lag. Förslaget ligger väl i linje med att konventionen även fortsättningsvis ska kunna vara grund för effektiva rättsmedel.

Förslaget kan minimera risken att svenska domstolar meddelar domar som visar sig stå i strid mot Europakonventionen. En begäran om rådgivande yttrande kan emellertid förlänga det inhemska förfarandet. Redan nu när det är relativt få medlemsstater som ratificerat protokollet och Europadomstolen hittills inte har avgett mer än två rådgivande yttranden per år är den genomsnittliga handläggningstiden vid Europadomstolen drygt ett år.¹ Dröjsmålet är således en omständighet som domstolarna ska

¹ Fakultetsstyrelsen har räknat ut handläggningstiden för de rådgivande yttrandena i antalet dagar enligt nedan:

Målnummer	Hänskjutande domstol	Anhängiggörande	Yttrande	Antal dagar
P16-2022-001	Supreme Court (Finland)	10 oktober 2022	13 april 2023	185
P16-2021-002	Conseil d'État (France)	15 april 2021	13 juli 2022	454
P16-2021-001	Court of Cassation (Armenia)	12 mars 2021	26 april 2022	410
P16-2020-002	Supreme Administrative Court (Lithuania)	5 november 2020	8 april 2022	519

beakta vid bedömningen om huruvida ett rådgivande yttrande bör inhämtas, särskilt i de fall där en part i målet är frihetsberövad. Det kan dock nämnas att begäran om rådgivande yttranden ska prioriteras (se pkt 17 i protokollets Förklarande rapport).

Det faller sig också naturligt att det är de sista instanserna som ges frågerätt då en annan ordning skulle kunna leda till bristande koherens.

Det är de högsta instanserna som har att avgöra om det är lämpligt att begära ett rådgivande yttrande. Domstolen får besluta om begäran ex officio utan att någon part har yrkat på detta eller väckt frågan på annat sätt. Men i fall en part har yrkat att domstolen skulle inhämta ett rådgivande yttrande anser Fakultetsstyrelsen att det vore rimligt för rätten att motivera varför den anser att ett sådant yttrande inte är behövligt eller lämpligt i det aktuella fallet, även med beaktande av att protokollet ger de högsta instanserna endast en möjlighet, d.v.s. inte en skyldighet, att begära rådgivande yttrande.

I sammanhanget kan även nämnas att de högsta instansernas beslut att *inte* inhämta rådgivande yttrande från Europadomstolen aldrig kan utgöra domvilla på samma sätt som Patent- och marknadsöverdomstolen har gjort sig skyldig till i NJA 2022 s. 1051 ”AstraZenecas tilläggskydd”.

Slutsats – Förslaget tillstyrks

Sverige bör ratificera tilläggsprotokoll 16 till Europakonventionen och vi tillstyrker förslaget i dess helhet. Det kommer att ytterligare stärka rättighetsskyddet i landet och det är svårt att på nuvarande tidpunkt se några nackdelar med förslaget.

Enligt delegation

Karol Nowak

Christoffer Wong

P16-2019-001	Constitutional Court (Armenia)	2 augusti 2019	29 maj 2020	301
P16-2018-001	Court of Cassation France)	12 oktober 2018	10 april 2019	180